

RELIGIE/SEKTES/BIGELOOF

Het Vaderland 3-3-1925

Nieuwe godsdienstige secte in Rusland.

Men meldt ons uit Moskou, dat binnenkort aldaar het proces zal aanvangen tegen een godsdienstige secte, welke zich heeft geschaard om een zekeren Xalamartsoek, in wien zijn aanhangers niet minder zien dan een reïncarnatie van den Christus. Deze godsdienstbelijdenis schrijft o.m. voor dat alleen kinderlooze huwelijken de eeuwige zaligheid kunnen verwerven en verklaart zich tevens voor bigamie. Een der aanhangers van deze secte heeft in rotsvast vertrouwen in de woorden van dezen merkwaardigen apostel zijn vier kinderen levend verbrand, ten einde in het paradijs der gehuwden zonder kroost te worden toegelaten. . (A.P.A.)

Sumatra Post 3-6-1904

Bond tot wedergeboorte der menschheid.

Deze vereeniging is onlangs gesticht te Parijs en geeft een eigen orgaan uit. Haar doel is de vrouwen te bewegen om niet in het moederschap toe te stemmen dan wanneer zij zelf haar echtvriend, of eenvoudig zich in gunstige omstandigheden bevinden, wat gezondheid enz. betreft, waardoor zij verzekerd kunnen zijn dat het kind, hetwelk ter wereld zal komen, zich materieel en geestelijk in een gunstiger toestand geplaatst zal zien. Op deze wijze wil de bond de wedergeboorte der menschheid lot stand zien te brengen, althans binnen den kring van zijn leden.

Gooi en Eemlander 11-6-1940

ZONDERLINGE AMERIKAANSCH SECTE.

WASHINGTON, 10 Juni. (D.N.8.) In Kennebunk (staat Maine) heeft een uit 2000 menschen bestaande menigte het vergaderlokaal geplunderd van de godsdienstige secte „Getuigen van Jehova", die elk eerbetoon voor wereldsche zaken, waaronder de Amerikaansche vlag, weigert. Uit de menigte, die het gebouw in brand stak, werd geroepen: „Smeert ze in met teer en veeren! Hoed af voor de vlag". De uitspattingen zouden het gevolg zijn van schoten, welke twee leden der secte gelost hebben.

De Tijd 10-10 1894

VERSCHEIDENHEDEN. Statistiek der sekten.

De *Siglo futuro* van Madrid schrijft:
Volgens de jongste statistiek is het getal der aanhangers van sekten en dwalingen in Spanje als volgt:

Protestanten.....	6,223
Evangelischen.....	349
Hervormden.....	24
Anglicanen.....	29
Andere protestantsche sekten.....	29
Joden.....	402
Rationalisten.....	445
Mohammedanen.....	9,671
Bouddhisten.....	209
Confuciërs.....	20
Andere sekten.....	10
Lieden, van wie geen geloof bekend is.....	13,175

Totaal..... 30,586

Is het billijk, vraagt het blad, ter wille van zulk een handjevol de zeventien miljoen Spanjaarden, die het katholieke geloof belijden, in hunnen godsdienst te beledigen?

Sumatra Post 19-3-1936

GEHEIMZINNIGE SECTE Een verbod in Japan.

Tokio, 18 Maart (Aneta Uómei). Het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, dat onlangs een geheimzinnige Shinto-secte in Omotokyo ontbond, gelastte thans de ontbinding van een Kathedraal-secte nabij Kyoto, terwyl de ruim 130 heiligdommen dezer secten in verschillende deelen van het land vóór 15 Mei moeten zijn neergehaald.

Nieuwe Tilburgsche Courant 19-3-1925

Levende brandoffers.

Naar uit Toronto wordt gemeld, is miss Anna Reynolds, het hoofd der secte van het „goddelijk vuur”, met verscheidene andere van haar fanatieke secte-genooten gearresteerd. Zij wordt beschuldigd van het op onmenselijke wijze ten offer brengen van varkens aan de „duivelsche geesten” De offerdieren werden namelijk levend door haar verbrand.

Tilburgsche Courant 13-12-1911

RUSLAND. EEN AFSCHUWELIJKE SECTE.

Te Saratoff, in Rusland, is het bestaan ontdekt eener afschuwelijke secte, die der „Wurgers”, Dit genootschap vormt een soort verbastering van de bekende „Beguny”, die haar leden levend doet begraven. Bij de secte der Wurgers mag een lid niet langer dan zestig jaar leven. Heeft hij dien leeftijd bereikt, dan wordt hij, onder het mompelen van gebeden, door de andere leden der secte uitgesproken en onder het zingen van liederen en het voorlezen uit oude heilige boeken, gewurgd. Gewoonlijk krijgen de slachtoffers een aantal kussens op het gelaat, waarop de anderen gaan zitten.

De politie ontdekte te Saratoff het verdwijnen van verscheidene oude liederen, waaronder de huiseigenaar Kabankin. Na lang zoeken, vond de politie in den tempel der Wurgers onderaardsche gangen, waarin deze hun offers begroeven.

De secte bestaat al sedert vijftien jaar. De zoon van den verdwenen Kabankin en diens vrouw zijn gearresteerd. Het aantal der gewurgde personen is nog niet bekend.

Tilburgsche Courant 13-10 1928

VAN HIER EN DAAR. Een droevig einde.

De zich aartsbisschop tituleerende leider der Poolsche Mariavieten, een door Rome veroordeelde secte, van wien het reeds lang bekend was dat hij zich schuldig maakte aan onzedelijke handelingen met onder zijn invloed geraakte nonnen uit kloosters der secte, is thans deswege veroordeeld tot twee jaar en acht maanden tuchthuisstraf.

Nieuws van de Dag voor NI 12 - 4 1937

JAPAN. Misdadige Secte

Tokio, 9 April (Reuter): Uit Seoel (Korea) wordt gemeld, dat de politie tot dusverre de lijken van 157 slachtoffers van de pseudo-godsdienstige Hakuhakukyo-secte heeft opgegraven en thans nog naar de lijken van minstens 50 andere slachtoffers zoekt. De slachtoffers zyn voor het meerendeel meisjes van 3 tot 12 jaar, die door de leden der secte meegelokt, geschoffeerd en vervolgens geworgd werden. Sommigen der slachtoffers werden echter levend begraven. Het lijk van den leider der secte werd in een naburig woud gevonden. Vermoed wordt, dat hij zelfmoord heeft gepleegd na zijn concubine en twee andere meisjes te hebben vermoord. Tot dusverre werden 100 personen gearresteerd. De secte opereerde in afgelegen districten in Midden-Korea.

Nieuws van de Dag voor NEDERLANDSCH INDIË 10-10 1939

FLAGELLANTEN-SECTE IN ROME

De Italiaansche politie heeft een Flagellanten-secte ontdekt, waarvan de leden tot de allereerste aristocratische families zouden behooren (Vanzelfsprekend maakt de politie de namen der gearresteerden niet bekend).

De bijeenkomsten van deze secte werden in een paleis in het voornaamste stadsdeel van Rome gehouden, ten deele in den tuin, die het gebouw omgaf.

En hierdoor is het geval ook uitgekomen, want de voorbijgangers werden opmerkzaam gemaakt door de kreten, die de zichzelf kastijdenden uitten. Dergelijke flaggellantensecten zijn in Italië in den tijd van de Renaissance veelvuldig voorgekomen, later echter is de meest bekende, de Russische „Sjlostyny” geweest, waartoe ook Raspoetin heeft behoord.

Godsdienst-Waanzin.

Te Inez in den Staat Kentucky is een 73-jarige vrouw gedood door leden van een geëxalteerde godsdienstige secte, die een specialen eeredienst had uitgevonden welke zij de „Cultus van de Onbekende Stemmen” noemden, en die o. a. beweren te gelooven, dat zij water in wijn en trossen druiven in levende slangen kunnen veranderen. In een bijeenkomst van de secte had men de 73-jarige Lucinda Mills mishandeld, geslagen en getrapt, omdat, naar de leden van de secte verklaarden, God haar als offer

had verlangd. Deze meening werd gedeeld door haar zoon, die eveneens lid van de secte was en meende, dat God hem speciaal had uitverkoren om zijn moeder te offeren.

Acht leden van de secte, waaronder de zoon, die bij den dood van de oude vrouw aanwezig waren, werden gearresteerd en in de gevangenis te Inez opgesloten, waar zij in hun cellen hun godsdienstige liederen bleven zingen. De verontwaardiging onder de bevolking wat zóó groot, dat men poogde de arrestanten uit de gevangenis te halen, wat slechts met moeite door de autoriteiten kon worden voorkomen.

Nieuwsblad van het Noorden 9-3- 1934

NIEUWE GODSDIENSTIGE SECTE Het boerenwerk prijsgegeven.

Een nieuwe godsdienstige secte, met een gevaarlijken inslag, is in Manaia (Nieuw Zeeland) ontstaan. Een lid van de Maori-stam, Toroa Ngatau, is propheet van deze secte. Toroa Ngatau is klaarblijkelijk beroemd geworden door de wonderbaarlijke genezing van een 19-jarigen jongeman, die lijdende was aan een kwaadaardige ziekte. De aanhangers van de secte, ongeveer veertig personen, verkeeren in een staat van extase. Zij hebben alle werk op hun boerderijen laten liggen. Het gras wordt niet gemaaid; de koeien niet gemolken, terwijl verzuimd is den wintervoorraad aardappelen binnen te halen. Toroa was tot dusver een zeer rustig persoon, zoodat de verrassing onder hen, die de inboorlingen kennen, vrij groot is nu hij plotseling optreedt als hoofdpersoon in deze vreemde geschiedenis!

Het vaderland 5-4-1934

DUIVELBANNEN IN TRANSVAAL

Een godsdienstige secte van inboorlingen nabij Piet Relief in Transvaal hield er een eigenaardige methode van duivelbannen op na. De secte noemde zichzelf de "Apostelen". Een meisje, dat zoogenaamd door den duivel bezeten was, werd met een touw om de nek aan een boom opgehangen; zoodra zij stil werd, besloot men dat de duivel haar had verlaten. Men had vervolgens eenige uren werk met haar weer tot bewustzijn te brengen. Een jongen, welke zich bij de secte wilde aansluiten, moest in een kuil gaan staan, welke gevuld was met brandende stukken hout. Eerst nadat hij eenigen tijd in den kuil had staan schreeuwen van de pijn werd hij „gezuiverd" verklaard. Twee leden van de secte zijn in een rivier verdronken bij een poging om, gelijk Mozes met de Israëlieten door de Roode Zee trok, de wateren te scheiden en veilig door de rivier te trekken.

Sumatra Post 10-8-1938

Een verboden secte. ZWARE GEVANGENISSTRAFFEN.

Bremen, 6 Augustus (Havas). Dertig aanhangers van de Bijbelsche Secte, waaronder vele vrouwen, werden onder beschuldiging van propaganda te hebben gevoerd voor het weigeren van iederen militairen dienst en zelfs van het verrichten van elken arbeid in de bewapeningsindustrieën, tot zware gevangenisstraffen veroordeeld.

De secte, die ontbonden werd, werd ervan beschuldigd op heimelijke wijze onwettige geschriften te hebben verspreid, welke beschuldiging met bewijzen werd gestaafd. De leider der secte weigerde op de hem gestelde vragen te antwoorden. Hij verklaarde: „Jezus zweeg tegenover Pilatus en daar ik zijn volgeling ben, zal ik eveneens zwijgen." Een andere der beschuldigten, die gevraagd werd wat hij doen zou, indien hij door een gewapend man bedreigd werd, antwoordde: „Ik zou niets doen. Ik verlaat mij in alle gebeurlijkheden op God."

Nieuwsblad van het Noorden 19-12 1959

OPERATIE LINDIBIQSIM ONTHULT Zwitserse secte bedreef Zwarte Magie

De Zwitserse politie heeft een Secte opgerold, die zich bezig schein te houden met zwarte magie. De 42-jarige leider werd eerst in hechtenis genomen, omdat deze ervan verdacht wordt verschillende overtredingen te hebben begaan, maar daarna weer vrijgelaten om te voorkomen dat zijn secte hem als een martelaar zou gaan beschouwen. Twee vrouwen, die met 66 andere personen werden ondervraagd

over de gebeurtenissen in een sanatorium en het vestingachtige "geestelijke hoofdkwartier" van de secte, zijn ter observatie in een instituut voor geesteszieken opgenomen
Politie-functionarissen maakten de eerste resultaten bekend van de „operatie Lindebloesem", die gericht was tegen de beide hoofdkwartieren van de secte in de Zwitserse Alpen.

Rituele handelingen

De woordvoerder schilderde een vreemd beeld van hetgeen er in de hoofdkwartieren omging, van 200 „natuurfilms", die in een ondergrondse bioscoopzaal werden gevonden, van een zaal waar rituele handelingen werden verricht en nachtelijke processies van de leden van de secte in de bossen. Het behoorde tot de praktijken van de secte jonge meisjes in de bossen te lokken en hen daar in hypnotische trance te brengen en te houden. Verschillende meisjes werden in halve trance aangetroffen tussen de bijna 70 leden. Zwarte magie en marteling waren ook activiteiten van de secte. Het „geestelijke hoofdkwartier" in het Bernse hoogland in het dorp Linden bestond uit een groep van vier huizen en drie windmolens, omringd door een onder stroom staande prikkeldraadversperring van ruim 11 meter hoog. Het „materiële hoofd' kwartier" was een sanatorium in de bergen in het dorp Gais. De leider Paul Baumann, bleek iemand te zijn die de lagere school net had kunnen aflopen en vroeger patiënt was in een zenuwinrichting. De voornaamste rituele zaal bevatte kostbare Perzische tapijten, fluorescerend licht, occultische voorwerpen, boeken met vreemde magische cirkels en ikonen. Een andere zaal was geheel kaal, met uitzondering van zware kettingen, die aan de muren hingen. De beide vrouwen, die ter observatie werden opgenomen, gedroegen zich „alsof zij buiten deze wereld leefden". Het hoofdkwartier in Gais werd de „Friedberg" (vredesberg) genoemd, het hoofdkwartier in Linden „Moosbühl" (mosheuvel). , Sommige Zwitserse bladen hadden eerder melding gemaakt van de „operatie Lindebloesem", maar pas gisteravond heeft de politie mededelingen hierover gedaan. Men vertelde dat aan de Zwitserse autoriteiten het bestaan van in totaal 270 secten bekend is, maar dat deze secte, in tegenstelling tot de meeste andere, geen Christelijke secte was en „een oudere basis" had.

Voor wie Frans leest: een leuk overzicht van alle religieuze stromingen in Amerika in 1833. Nu zouden het er nog heel wat meer zijn!

Journal de la Haye 23-11 1833

SECTES RELIGIEUSES DES ETATS-UNIS.

L'almanach américain de 11)33 contient une statistique des sectes religieuses des Etats-Unis. Nous reproduisons ce curieux document que publie le journal le Protestant.

1. Baptistes, dit orthodoxes, calviniste, rigides, mais n'administrant le baptême qu'aux adultes et après instruction 2,743,453 ; ministres , 2,914 ; églises, 4,884 ; communians , 304,827. 2. Baptistes partisans du libre arbitre, ou arméniens, 150,000 ; ministres , 300 ; églises, 400 ; communians , 10,000. 3. Baptistes Memnonites, réunis en communautés , branche des Memnonites de Hollande : 120,000; ministres , 200 ; communians , 30,000. 4. Baptistes en libre communion , qui admettent indistinctement et sans examen, à la sainte scène : 30,000; ministres , 30 ; communians , 3,500. 5. Baptistes Sabbatairiens , qui célèbrent lo dimanche ou jour du Seigneur le samedi : 20,000 j ministres, 30 ; églises , 40 ; communians, 12,000. 6. Baptistes, dits des six principes, qui exigent de leurs membres une déclaration d'adhésion aux six principaux points de la théologie orthodoxe: 20,000; ministres, 25; églises, 30; communians, 1,800. 7. Baptistes émancipateurs, qui pensent que l'af. franchissement des esclaves est un devoir chrétien de rigueur : 4,500; ministres, 15; communians, 600. 8. Eglise épiscopale méthodiste: 2,600,000; ministres! 1777; communians, 476,000. 9. Eglise épiscopale protestante, semblable à l'église anglicane ; 600,000; ministres 558; églises , 922. 10. Presbytériens unis à V Assemblée générale, c'est-à-dire à un synode général :],800,000 ; ministres , 1,801 ; églises , 2,253 ; communians , 182,017. 11. Presbytériens associés ou indépendans: 100,000; ministres, 74; églises, 144; communians, 15,000. 12. Presbytériens de Cumberland, doctrine orthodoxe modifiée, 100,000; ministres, 50* églises, 75; communians , 8,000. 13. Cougrégationalists, ou églises indépendantes , s'administrant elles-mêmes, orthodoxes : ' 1,260,000 ; ministres, 1000; églises 1381 -, communians, 140,000. 14. Universalités , Arméniens , admettant la rédemption Universelle et la restauration future de l'humanité : 500,000 ; ministres, 150 ; églises , 300. 15. Luthériens: 400,000 -. ministres, 205; églises, 1,200; communians, 44,000.' 16. Chrétiens, Baptistes unitaires: 275,000; ministres, 200; églises, 800; communians, 2s,000. 17. Unitaires eongrégationalistes : 176,000; ministres, 160; églises, 193. 18 Réformés allemands : 200,000 ; ministres , 84; églises, 400; communians, 17,400. 19. Réformés hollandais : 125,000 • ministres, 159; églises, 602 ; communians , 17,888. 20. Amis ou quakers, 200,000; maisons d'assemblée, 462. Ces chiffres comprennent les amis orthodoxes, et la secte nouvelle

des hicksites, qui forment environ un tiers du nombre total. La société, dans les Etats-Unis, est divisée en huit assemblées annuelles, dont trois sont restées étrangères à ce schisme, qui n'a point gagné l'Angleterre. 21. Frères unis ou moraves, 7,000; ministres; 23 ; églises ,23 ; communians, 2000. 22. Méthodistes, associés ou autres, églises indépendantes de la Conférence : 175,000; ministres, 350; communians, 35,000. 23. Tankers (de Tunken, plonger, immerger), baptistes allemands Arméniens , vivant en communauté : 30,000 ; ministres , 40; communians , 3,000. 24. Millénaires ou Shakers, trembleurs : 6,000 ; ministres 45 ; églises , 15. 25. Swédenborgiens ou églises de la Nouvelle-Jérusalem -.5,000; ministres, 50 ; églises, 28. 26. Catholiques romains : 800,000; églises; 284. | 27, Juifs et autres sectes non mentionnées -. 500,000; églises, 150. — Total général de la population 12,496,953.

Het Volksdagblad 31-12 1938

Uit de rariteitenkamer van onze vaderlandse geschiedenis Anna Maria van Schurman, de heilige Een vrouw van uitzonderlijke geleerdheid Gestorven in Wieuwerd in Friesland

De zestiende en zeventiende eeuw kenden meer dan vele andere tijdperken de tegenstelling tussen rijk en arm, onderdrukkers en onderdrukten, het waren eeuwen van rampen en bittere armoede voor de onderste laag der bevolking; het was de tijd van de boerenopstand in Duitsland, van de Eussieten-oorlog, het was een tijdperk van de geboorte van talloze religieuze sectes, van de Waldensers in Zuid-Frankrijk, Van de beeldenstormers en Wederdopers, van de Kwakers en van de Labadisten. Verlossers stonden op, waaronder een der beroemdste een Joodse dweper Zewi, die geloofde dat hij de Messias van het Joodse volk was. Vele van deze sectes echter bleven werkelijke sectes, zonder noemenswaardige aanhang. Zij leefden eenzaam en afgesloten, ook van de

verarmde massa, hun theorieën stonden reeds te ver af van de werkelijkheid — en met hen ook Anna Maria van Schurman, voorgangster en lid van de „Communistische gemeente" der Labadisten.

Zij was in 1607 geboren als de dochter van een gegoeden koopman, die voor de komst van den hertog van Alva naar Duitsland vluchtte. In Keulen kwam zij ter wereld, 20 jaar na de geboorte van Joost van den Vondel in dezelfde stad. Over haar leven zijn wij vrij nauwkeurig ingelicht dank zij een Tilburgsen predikant, die alles vergaderd heeft, wat over deze merkwaardige vrouw wetenswaardig is. Men vertelt, dat zij reeds met drie jaar lezen en schrijven kon, in haar jeugd vervaardigde zij schilderijen, tekeningen en borduursels, waarvan thans nog enige exemplaren in het museum te Franeker bewaard worden. Zij sprak en schreef vloeiend Latijn, zij kende Hebreeuws en de Arabische taal, de Griekse schrijvers kende zij uit haar hoofd, en, merkwaardig genoeg, van haar hand is een der eerste boeken over de spraakkunst der Ethiopische taal afkomstig. Anna Maria van Schurman heeft de hogeschool te Franeker en Utrecht bezocht, waar deze jeugdige geleerde door haar ongelooflijke belezenheid en haar uitgebreide talenkennis beroemd werd. Vele grote mannen uit de eerste helft van de zeventiende eeuw kenden haar. Zij onderhield betrekkingen met Jacob Cats, Heinsius en Barlaeus. Christiaan Huygens noemde haar in de overdreven taal van die tijd "een geschenk van God, het sieraad des vaderlands, wier roem van de op tot de ondergang der zon vermeld werd, ene maagd onder de heilige maagden".

In haar eerste jeugd reeds streng godsdienstig opgevoed, behoeft het niet te verwonderen, dat zij zich vooral toelegde op de studie van de godgeleerdheid. Zij kende de boeken van den beroemden Franssen wijsgeer Descartes en zij heeft zelf een geschrift aan de bestrijding van diens leerstellingen gewijd. Het is waarschijnlijk aan haar gedeeltelijke opvoeding in Duitsland, toen een verzamelpunt van allerlei godsdienstige sectes, te danken, dat zij heel snel in verbinding kwam met den Fransche Labadie, die — aanvankelijk, Jezuïet — uit zijn vaderland verdreven werd, om zijn ketterse leerstellingen. De Labadie kwam met zijn aanhang naar Nederland. In Middelburg vond hij eerst een toevlucht, waar hij volgens tijdgenoten „voor ontzettende scharen" optrad. „Als een andere Elia zou hij onder een verdorven volk optreden, de zonden in de hartader grijpen, het verderf in zijnen loop stuiten, slapenden opwekken, doden levendig maken." Nu zal het waarschijnlijk niet zón vaart gelopen hebben, maar uit de

woordkeuze kan men opmaken, dat de Labadie zich richtte tegen de „Heren", de rijke kooplieden. En inzoverre kan men hem en Anne Maria van Schurman, die spoedig tot zijn hartstochtelijke voorvechtsters behoorde, in zekere zin als voorgangers van de arbeidersbeweging beschouwen, die, zij het dan ook, met ondeugdelijke en zwakke middelen, de bezittende klasse bestreden. Van Middelburg moest de Labadie naar Amsterdam trekken, waar Anna Maria van Schurman bij hem kwam inwonen, voor die tijd een revolutionaire daad. Maar ook in Amsterdam bleef hij niet lang. De „Gemeente der Wedergeboorte" vertrok naar Herford In Duitsland, waar zij in het klooster van Elizabeth, prinses van Bohemen, een der meest bekende dweepsters van die tijd, een onderdak vond. Er werd een speciale bijeenkomst belegd, waar men plechtig verklaarde, zich niet meer aan de burgerlijke wet gebonden te achten, de gemeenschap van goederen werd afgekondigd, de huwelijken werden niet meer volgens de voorgeschreven wetten voltrokken.

Anna Maria van Schurman vermaakte haar hele vermogen aan de secte en zij zelf leefde van toen af aan als een arme onder de armen. Het optreden der Labadisten wekte groot opzien, zoals te voorzien was. De Duitse autoriteiten stelden een onderzoek naar hun gedragingen in, aan de bakkers, de slaggers, aan alle handwerkslieden van Herford werd verboden met hen in contact te treden of hun waren aan de „Hollanders", zoals men ze daar noemde, te verkopen. De grondvester van de secte de Labadie stierf en Anna Maria van Schuurman, toen reeds een oud juffertje, werd tot hoofd van de gemeente gekozen. In Herford kon zij zich niet langer handhaven.

De zwerftocht der communistische gemeente begon opnieuw, zij trok naar Hamburg, van daar naar Denemarken, waar Anna Maria van Schurman een boekje over het ontstaan en de doeleinden der secte schreef, „Euklateria". En eindelijk van Denemarken ging de reis terug naar Nederland.

Een der aanhangsters, een Freule van Aerssen van Sommelsdijk, kreeg beschikking over de „Waltha-State". een landgoed in Wieuwerd (Friesland), waar de gemeente tot aan haar einde bleef. Anna Maria van Schurman kreeg het aanzien van een Heilige. Van heinde en ver kwamen de armen en de lijdenden naar Wieuwerd, om met de beroemde vrouw te spreken.

In het jaar 1678 stierf de vrouw ..van singuliere geleerdheid en opmerkelijke godvreezendheid. Met haar dood kwam ook spoedig een einde aan de gemeente. Haar vermogen raakte op, nieuwe schenkers daagden niet op en daar zij in een onvruchtbare afgeslotenheid leefde, hield de armoede haar int acht bij de steeds kleiner wordende gemeenschap, totdat het oude enthousiasme voor een nieuwe wereldorde geblust was en de gemeente bij gebrek aan nieuwe volgelingen overleed.

Anna Maria van Schurman zou onder andere omstandigheden en in een ander tijdperk misschien een werkelijk grote vrouw geworden zijn. Maar opgesloten in haar secte, die haar bevrediging vond in een soort heiligenverering voor deze vrouw, stierf zij, zonder dat haar leven, noch haar dood, enige beweging onder de armen teweeg had kunnen brengen, de armen, waarvoor zij zeide, geleefd te hebben.

Nieuwe godsdienstige secte in Rusland.

Men meldt ons uit Moskou, dat binnenkort aldaar het proces zal aanvangen tegen een godsdienstige secte, welke zich heeft geschaard om een zekeren Kalamartsoek, in wien zijn aanhangers niet minder zien dan een reïncarnatie van den Christus. Deze godsdienstbelijdenis schrijft o.m. voor, dat alleen kinderlooze huwelijken de eeuwige zaligheid kunnen verwerven en verklaart zich tevens voor bigamie. Een der aanhangers van deze secte heeft in rotsvast vertrouwen in de woorden van dezen merkwaardigen apostel zijn vier kinderen levend verbrand, ten einde in het paradijs der gehuwden zonder kroost te worden toegelaten. (A.P.A.)

Tilburgsche Courant 13-3 1879

Is de katholieke Kerk een lijk?

Zonderlinge vraag, die geen antwoord behoeft, zal menigeen zeggen; met het oog echter op de afschuwelijke woorden van den Belgischen minister kalkman Van Humbeeck: „het Katholicisme is een lijk" en het onzinnig drijven van zijne ambtgenooten Frère, Bara & Cic in een land waar de meerderheid voor het grootste gedeelte uit Katholieken bestaat, meenen wij, overeenkomstig de in ons vorig nummer gedane belofte, thans het antwoord op gestelde vraag schuldig te zijn. Wij zullen een protestantsch (dus zeker geen partijdig) blad die vraag laten beantwoorden, niet alleen door woorden, maar ook door cijfers en feiten. Ziehier de gegevens van Amerika: I. In 1850 drie millioen thans zeven millioen. Het getal Katholieken in de Vereenigde Staten werd in 1850 begroot op drie millioen; thans is het gestegen tot minstens zeven millioen. Negentien bisschoppen der Vereenigde Staten zijn in Amerika geboren. De hoofdkerken onzer groote steden zijn ware monumenten. De kathedralen van Boston en New-York zullen als gebouwen van smaakvollen en grootschen stijl, en bewijzen van offervaardigheid en volharding, de eer van het Katholicisme blijven uitmaken. 11. De Jezuïeten in de Vereenigde Staten. Een enkele Jezuïet — 't is altoos de protestantsche New-York Graphic die het woord heeft —, een enkele Jezuïet, nog in de kracht zijns levens, heeft alléén acht duizend protestanten in den schoot der katholieke Kerk gevoerd, en onder dezen bevonden zich een dozijn protestantsche leeraars. Men telt in Amerika ongeveer 750 paters Jezuïeten, meerendeels Amerikanen; hetzelfde kan men zeggen van de Benedictijnen en Broeders der Christelijke scholen, wier congregatie hier een duizendtal leden telt.

De paters Paulisten onder het bestuur van den eerwaarden heer Hecher, een bekeerd protestant, zijn vier en dertig in getal, meest allen geboren Amerikanen en bekeerde protestanten. In den tijd van vijfjaren heeft Mgr. Beylay, aartsbisschop van Baltimore, zelf een bekeerd predikant, het H. Vormsel toegediend aan 2.752 Amerikaansche bekeerlingen. Men schat het getal van volwassen bekeerlingen te New-York telken jare op 900. 111. Statistiek ten gunste van het Katholicisme. In het jaar 1850 telde men in de Vereenigde Staten 6 katholieke aartsbisschoppen en 27 bisschoppen, 1800 priesters, 1073 kerken, 29 kerkelijke gestichten, 17 katholieke colleges en 19 staatkundige academies voor de meisjes. Thans kan de katholieke Kerk in de Vereenigde Staten een geheel andere statistiek in de roemrijke annalen neerschrijven; zij bezit nu: 1 Kardinaal, 11 aartsbisschoppen, 56 bisschoppen, 5.448 kerken, 5.034 priesters, 21 seminariën voor de godgeleerdheid, 1.124 seminaristen, 74 colleges, 549 academies. IV. Godsdienstige beweging in- de hoogere kringen. "Wat een goed teeken is, zooals de Propagateur, het officieele blad van Nieuw-Orleans doet opmerken, is dit, dat het voorbeeld gegeven wordt door de hoogere klasse en dat de beweging zich in de mindere klassen voortzet. Onder de personen van aanzien die van het Protestantisme tot het Katholicisme zijn overgegaan, kan men noemen de volgende, die wegens hunne wetenschappelijke kennis en talent in Engeland algemeen bekend zijn: De eerwaarde pater Faber, Oratoriaan; doctor Newman; kardinaal Manning; Norfolk, Argyle, Leeds, Hamilton, Ripon, Bute, Greensbury, Gainsborough, Herbert, Dunravien, enz., allen mannen van groote verdiensten en aanzien; Coventry, Patimore en Aubray de Vere, Adelaida Proctor en Georgiana Fullerton, enz., allen beroemde dichters of schrijvers. De laatste aartsbisschop van Baltimore, Mgr. Beylay, de aartsbisschop van Philadelphia, Mgr. Wood, de doctors Brownson en Ives, de eerwaarde Paters Hecher en Hervit, Walworth Preston, Mac-Loed, Calvin White, doctor James, Kent-stone, Hunlington en honderden anderen, priesters, schrijvers, beroemde mannen, zijn tot het Katholicisme bekeerde protestanten.

Die feiten klinken geheel anders dan de phrasen der halfgeleerden en liberale pygmeën, die, bedwelmend door het moderne licht, triomfantelijk schreeuwen: „de Katholieke Kerk is een lijk." Ten overvloede willen we nog de getuigenis aanhalen van twee andere protestantsche individuen, van mannen, die dus ook niet in gemeenschap met de katholieke Kerk staan, doch die hare roeping en levenskracht met onbevangen blik gadeslaan. Onlangs hield de Amerikaansche staatsman J. W. Dwinelle, een redevoering bij gelegenheid van 'tjubelfeest der stad San Francisco, waarbij hij het wezen, het werken en de toekomst der katholieke Kerk in Amerika o. a. met de volgende woorden schilderde: „Ik verheug mij over de macht en de uitbreiding der heilige, apostolische, roomsch-katholieke kerk, en wanneer ik voorspel, dat zij honderd jaar later machtiger dan ooit zijn zal, geschiedt dit daarom wyl mijn hart met deze profetie instemt. Zij, deze kerk, is de moeder aller moderne beschaving, de steun aller politieke instellingen." Ziedaar dus geheel iets anders dan het lijk, waarmede Br.* van Humbeeck en onze liberale bladen en liberale woordvoerders zich verblijden: dit lijk integendeel blijkt springlevend en welvarend te zijn. Niet minder opmerkelijk is de bekentenis waartoe een hooggeplaatst Amerikaansch geestelijke, de methodisten-bisschop Forster, door de kracht der waarheid gedrongen was. „Ik gevoel, sprak hij, eene groote hoogachting voor de roomsch-katholieke Kerk, een gevoel dat met de jaren toeneemt. Wie zijn degenen, die reeds voor het aanbreken van den dag, ondanks de bijtende winterkoude, met verhaaste schreden onze woning voorbij gaan? Wie zijn degenen, die in de kerken samenstromen om onzen Heer en Schepper te aanbidden, terwijl wij de eerstelingen van den dag in het bed doorbrengen? Wie is de menigte, die zich op de straten verdringt, het gebedenboek in de hand, wier bescheiden houding van innige vroomheid getuigt, zooals men nergens aantreft? Het zijn de ijverige trouwe Katholieken, die vast aan de waarheid hunner Kerk gelooven, die het gevoelen, dat zij in deze alleen God dienen en aanbidden kunnen. Tot welke Kerk behooren zoo talrijke genootschappen, wier leden dag en nacht te vinden zijn aan het ziekbed, die overal en in alle landen voor het welzijn des volks de grootste offers brengen?...." Zoo spreekt een protestantsch bisschop en beiden — staatsman en geestelijke —• geven daardoor de heerlijkste getuigenis van de kracht en de levensvatbaarheid der Katholieke Kerk.

Zulke woorden wegen wel op tegen de uitdrukkingen vol haat van het liberalisme, dat het Katholicisme machteloos heet, omdat het zulks wenscht; dat in zijn onmacht en zijn haat den dood aankondigt eener Kerk, die alle sekten, politieke en religieuse, overleven zal: die nog bestaan zal en triomfeeren, wanneer zelfs het woord liberalisme reeds lang tot de geschiedenis zal behooren. Wij gaven in dit opstel slechts eene schets van den bloei en de volle levenskracht der katholieke Kerk in een enkel rijk. Maar men doe zijne blikken zweven over de geheele wereld en men ziet haar leven en bloeien en zich ontwikkelen, zelfs ondanks alle hinderpalen haar gesteld. Neen, zij is geen lijk en zal geen lijk worden zoolang Christus haar Koning zal zijn.

MISSIE OP CEYLAN (Ceylon)

Het eiland Ceylan, welks midden-, oostelijke en zuidelijke provinciën geheel en al aan de jurisdictie van Mgr Sillani onderworpen zijn, heeft sedert de verheffing van dezen laatste tot bisschop, waarlijk wonderbare vorderingen gemaakt. Hij is nog naauwelijks een jaar gewijd en reeds is als bij tooverslag een schoon kollegie met 2 en 3 verdiepingen uit den grond verzezen, tot groote ontevredenheid der protestantsche geloofsverkondigers die, tot hieraan, over de opvoeding der jeugd heerschten. Weldra zal een klooster van religieuzen geopend worden voor de opvoeding der meisjes en reeds hebben 7 of 8 personen, onder welke verschillende tot de eerbiedwaardigste familiën van het eiland behooren, zich onder de banier van Jezus Christus geschaard.

Het vikariaat heeft eene bevolking van 1,194,411 inwoners. Het grootste getal ligt nog onder het juk van Mahomet of van Boeddha of van het heidendom gekeetend. Het getal Katholieken bedraagt echter 99,115. De Protestanten tellen er naauwelijks 7000 en nog zijn zij in verscheidene sekten en andere onderdeelen verdeeld. De bedienaars der Anglikaansche sekte worden door het gouvernement ruim betaald; zoo heeft de Anglikaansche bisschop jaarlijks 3000 pond sterling, de andere geestelijken dier Kerk van 600 tot 300 pond sterling. Dit geld wordt genomen uit de in het eiland geheven belastingen. De Katholieken daarentegen genieten niets van het gouvernement.

De hooge opvoeding is geheel in handen van de Protestantsche Propagande, die door het gouvernement beschermd en betaald wordt, en deze Propaganda is in het bezit van vijf dagbladen, zonder de weekbladen en de maandwerken, welke in verschillende talen uitgegeven worden, terwijl de Katholieken tot hieraan nog geen enkel orgaan hebben. Wanneer men den voor de voortplanting van het Katholicismus zoo ongunstigen toestand beschouwt, zal de volgende mededeeling, welke authentiek is, ongetwijfeld de verwondering van elk onpartijdigen lezer opwekken, en zal men verplicht zijn te zeggen dat de hand Gods waarlijk op de zijde der Katholieke missionarissen is.

In het afgelopen jaar, het eerste van het episkopaat van Mgr Sillani, hebben plaats gehad: 4935 doopen van kinderen; 485 doopen van volwassen Protestanten; 608 doopen van volwassen heidenen. Het getal uitgereikte kommuniën bedroeg 38,547; de vormsels 526; huwelijken 1257; sterften 1792. De verschillende godvruchtige vereenigingen tellen 6545 leden.

Het getal scholen waarin, behalve de landstalen, alles geleerd wordt wat tot lager en middelbaar onderwijs behoort, bedraagt 50 voor de jongens en 12 voor de meisjes. De eerste worden door 2230 jongens, de tweede door 680 meisjes bezocht. Mgr. Sillani besteedt jaarlijks 10,000 francs voor de scholen; het bouwen van het kollegie heeft 60,000 francs gekost. Nog dit jaar hoopt men een of twee katholieke dagbladen op te rigten.

't Is door die authentieke statistiek duidelijk dat de arbeid van den Vikaris Apostoliek en van zijne 27 missionarissen niet verloren is en dat de Vertrouwingen voldoende zijn om hunne moeiten te beloonen. Het buitengewoon getal bekeeringen, dat het dubbel van dat der vorige jaren bedraagt, is grotendeels te danken aan de geestelijke oefeningen welke Mgr zelf in verscheiden plaatsen van het Vikariaat geleid heeft.

Onder de jeugd zijn inderdaad wonderen te doen. Evenwel, begint het Protestantismus bovenmenselijke pogingen aan te wenden om de werken en de hoop der Katholieke missionarissen te verijdelen. Verscheidene zijner aanhangers gebruiken zelfs helsche middelen; onder deze zij alleen genoemd dat zij in de Indische taal de Decamerone, van Boccaccio, vertaald hebben, die zij bijna gratis aan de onschuldige zielen uitdeelen ten einde haar te ontnemen wat haar roem uitmaakt, en alzoo in hare jeugdige harten de genade van den H. Geest te vernietigen.

Wat de geografische bijzonderheden omtrent Ceylan betreft, zij gemeld dat, alhoewel het eiland onder de keerkringen is gelegen, het klimaat allergezondst is, dat eene aanhoudende ventilatie den dampkring verfrist en dat de warmte er minder gevoelig is dan te Kome. De grond is vruchtbaar en geeft in overvloed al de voortbrengselen van de verzengde streek, terwijl, overigens, al de voortbrengselen van Europa, elke week, zoo door Engelsche en Fransche stoombooten als door duizende zeilschepen, aangevoerd worden.

Een Belg, die als missionaris op het eiland Ceylan, een der door het zweet van den H. Franciskus Xaverius besproeide landen, het apostelambt uitoefent, heeft uit Colombo aan het Belgisch hoofdorgaan der Katholieken eenen brief geschreven om den staat van het Katholicismus in dat eiland te doen kennen, ten einde de kennis dier verafgelegene missie eenige landgenooten over te halen om den arbeid en den troost van zijn apostelambt aldaar te gaan deelen.

Door een vrouw gesticht.

Evenals eenige andere populaire secten in Japan is Omotokyo door een vrouw gesticht. Remmonkyo, Tenrikyo en Konkyoko begonnen op dezelfde manier en in al deze gevallen behoorden de stichtsters niet tot de intellectueele of goed-gestitueerde kringen, waaruit valt af te leiden, dat geestelijke waarden onafhankelijk zijn van intellectueel ontwikkeling of materieel bezit. Op den eersten Januari van het jaar 1892 werd Naoko Beguchi, een weduwe, plotseling door een god bezeten. Zy had een nietsnut van een echtgenoot aan wien zij acht kinderen had geschonken en toen deze man stierf, veranderde er in haar materiele omstandigheden weinig. Wanneer zy in trance was, spraken de engelen door haar, tot groote verbazing van haar bureu. Natuurlijk oordeelde men, dat ze gek was, en eenige malen werd zy door de politie opgesloten, hetgeen echter geen ander resultaat had, dan dat de legende ontstond, dat zij gedurende den tyd van haar opsluiting wonderen had verricht. Zy won een godsdienstigen aanhang en zij hield daarvan de leiding gedurende 25 jaar. Een dochter was één van haar meest geloovige volgelingen en de echtgenoot van deze vrouw, een jonge boer Wanisaburo geheeten, trok zich in de bergen terug en keerde na een periode van meditatie

en vasten terug, even geïnspireerd als zijn schoonmoeder, en hij slaagde erin de leiding van de secte te krijgen, nadat zy gestorven was. Hy schijnt een man van karakter te zyn met een groote magnetische kracht, hoewel hy niet intellectueel geschoold is. Ook hy behoort tot hen, die thans zijn gearresteerd.

Maar verreweg den grootsten invloed in de Omotokyo had Wasabura Asano, iemand, die een zeer goede opleiding had genoten en die reeds van de eerste dagen van het bestaan der secte af de voornaamste woordvoerder en propagandist ervan geweest is. In een van zijn geschriften deed hy onder meer de volgende profetische uitspraak. Ik ben een god uit het Noord-Oosten. Lang heb ik de wereld uit mijn verborgen schuilhoek gade geslagen. Thans, nu de tijd daar is, ben ik gekomen om de wereld te hervormen. Zij die krank zyn en een beroep op my doen, zullen genezen worden. Het is noodig, dat gij weet wat voor soort van god ik ben. De tegenwoordige wereld is corrupt tot het uiterste. Zij heeft haar oorsprong uit god vergeten. Een wereld waarin alleen de sterkste zich kan handhaven, is een wereld van booze schepselen. Daarom moet de menschheid van den weg van het heden terug keeren of vergaan. De wereld is verdorven en moet gezuiverd worden. Japan is het uitverkoren land der goden en de goden zijn bereid het te helpen, maar zij helpen geen volk, dat niet tot zich zelf is ingekeerd. De dag nadert, dat de taak der goden zich meer en meer op aarde zal manifesteren. Er zal oorlog zyn tusschen Japan en China en Japan zal overwinnen. Maar Japan kan daarmede niet tevreden zyn, doch het moet Rusland bevechten. En ook daarby zullen de goden Japan helpen. Maar ook dan moet het niet tevreden zyn met zijn overwinning, want daarna komt er een grootere oorlog dan er ooit sedert het ontstaan der wereld heeft gewoed. Aangezien deze profetie niet eerder werd gepubliceerd dan tegen het eind van 1916, zal de scepticus waarschijnlijk concludeeren, dat Asano bij het interpreteeren van de moeilijke profetieën van vrouwe Deguchi, een beetje werd geholpen door de gebeurtenissen welke sedert dien hadden plaats gevonden. Dat de wereldoorlog van 1914 tot 1918 werd beschouwd als de grootste van alle conflicten is aan geen twijfel onderhevig, want de secte werd in dien tijd zeer enthousiast betreffende het nabij zyn van het einde der wereld*, waarbij Ayabe, waar het hoofdkwartier van de secte is gevestigd, een tweede Jeruzalem zou worden, terwijl de rest van het heelal zou worden vernietigd. Dit was een ietwat opwindende gedachte !

Nieuws van de Dag 11-9-1902

Kaarsen-bijgeloof.

In het paleis van den Keizer van Oostenrijk mag eene kaars, die eens is uitgegaan of uitgeblazen, niet opnieuw worden aangestoken.

—FATAAL BIJGELOOF.

In het plaatsje Golada, in de provincie Pontevedra (Spanje), is een knaap vermoord, opdat een man, die aan tuberculeuse leed, zijn bloed zou kunnen drinken, waarna het lijkje in een stal werd begraven. De moordenaar is gearresteerd.

De Tribune 20 -11 1925

Zwitserland.

Geloof en bijgeloof.

De bisschop van Saint-Gallen, heeft aan alle pastoors van zijn bisdom een schrijven gericht, waarin hun gelast wordt, het streng verbod openbaar te maken, voor alle diocesanen geldende, om een waarzegster, Josepha Fuchs genaamd en wo-

Voorwaarts 28-1-1925

Katten en bijgeloof

In Egypte was voor 50 a 60 eeuwen de kat een heilig dier. gewijd aan de godin Bastet. Van deze Bastet bevindt zich in het Britsch Museum een goed geconserveerd monument, waarbij zij wordt voorgesteld als een vrouw met een kattenhoofd. In haar tempels werden de katten met de uiterste zorg verpleegd: zij droegen kostbare halskettingen en juweelen in de ooren. Maar ook de katten, die men in huis hield, werden geacht eigendom der godin te zijn. Als men haar wilde behagen, knipte men de kinderen het haar af, woog het en schonk dan dat gewicht aan zilver aan den kattentempel, voor het onderhoud der heilige dieren. Stierf er een kat, dan werden van alle huisgenooten de wenkbrauwen afgeschoren als teeken van rouw. Een Egyptische muurschilderij in het Britsche Museum stelt een jachtpartij voor van mannen en vrouwen in een boot op de Nijl. Een der jagers slaat de vogels dood en in het hoge riet zit een kat, die een pasgedode reiger uit het water haalt en als een hond naar zijn „baas" brengt. Een Arabische fabel beschrijft, als volgt het ontstaan der kat: Noach's vrouw en zonen waren niet erg gerust, toen ze de ark o.a. met den leeuw moesten deelen en daarom vroegen ze Noach hoe hun veiligheid verzekerd kon worden. Noach bad tot God, om hem in dit dilemma te helpen. De Almachtige zond een koorts uit den hoogen, die op den leeuw viel en hem zoo zwak maakte, dat hij verder niet meer te vreezen was. Maar hiermee waren de arkbewoners nog niet aan het eind van den overlast, die de dieren veroorzaakten. Nu waren het de muizen, die eetwaren en kleeren vernielden. Weer wendde Noach zich

tot het Opperwezen en terstond begon de leeuw te niezen, waarbij er een kat uit zyn neusgaten sprong. De muizen werden toen zóó bang, dat ze voortaan in holen leefden. Van de kattenvereering der Egyptenaren maakte Cambyses gebruik, bij den inval der Perzen. Hij gaf n.l. alle voorste soldaten een groote kat in den arm. 't Middel werkte probaat: de Egyptenaren wilden tot geen prijs het gevaar loopen een der heilige dieren te dooden of te verwonden en daarom legden ze de wapens neer en gaven zich over. In de middeleeuwen werd het bijgeloof fataal voor de katten. Heksen en tovenaars, met deze duivelstrawanten verbond men het bestaan der katten speciaal der zwarte. En vaak werden ze met hun meester of meesteres levend verbrand, op grond van beschuldiging van tooverij.

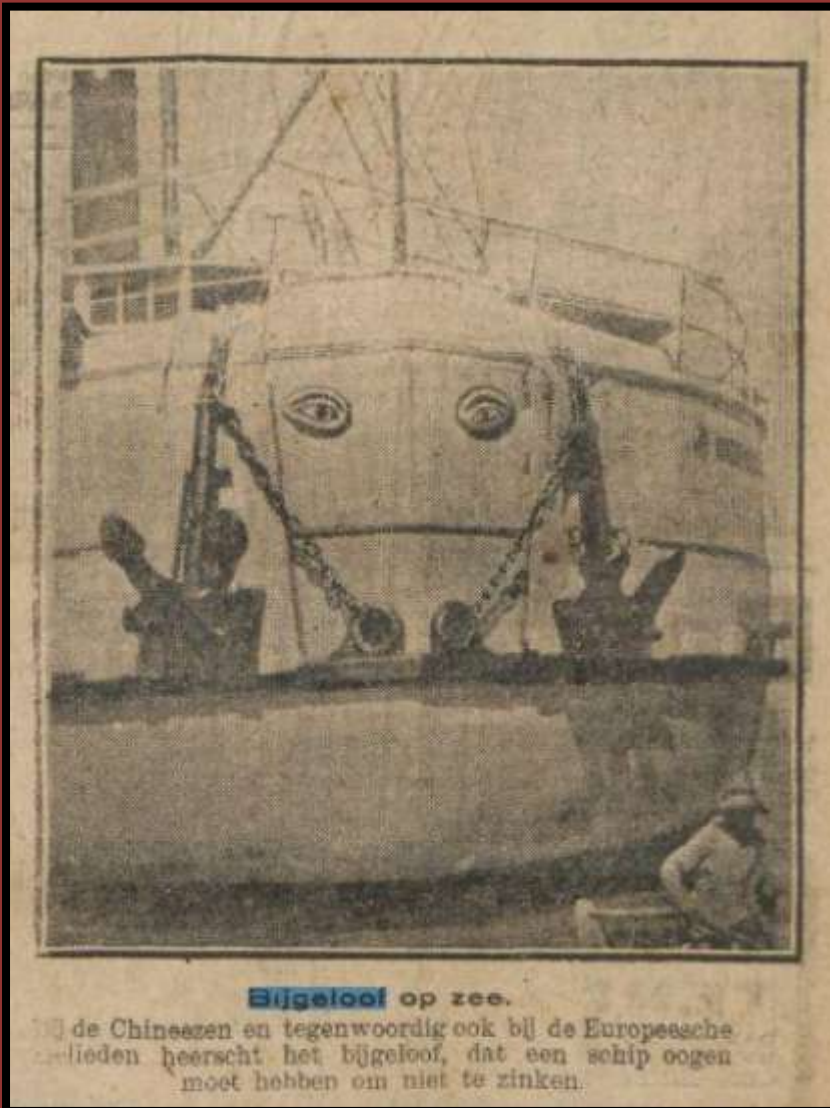
Algemeen Handelsblad 17-1 1930

Rotterdamsch Nieuwsblad 6-10 1926

**RECHT EN ONRECHT CIXL.
TELEPATHIE EN
HELDERZIENDHEID. Als
opsporingsmiddel in het
strafproces. BIJGELOOF EN
OCCULTISME.**

De hang naar het bovennatuurlijke en wonderbaarlijke is den menschen ingeboren. Niemand, die er geheel vrij van is; niemand, die niet in een of ander opzicht bijgeloovig is. Bijgeloof is overigens heel moeilijk te omlijnen, het is een relatief begrip. Veel wat wij thans bijgeloof noemen, was vroeger wetenschap, en wat thans voor bijgeloof doorgaat, zal mogelijk in de toekomst wetenschappelijke waarheid heeten. Hoogstens kan men zeggen, dat iets in een bepaalden tijd voor een bepaald mensch of volk bijgeloof is; in absoluten zin bestaat er geen bijgeloof.

Een zeer speciale vorm van bijgeloof is het crimineele bijgeloof. Hieronder verstaat men bijgeloofsbegrippen, die bij misdadigers gevonden worden of bij misdaad een rol spelen. Twee groepen zijn hier te onderscheiden: bij de eerste is het bijgeloof de drijfveer tot de misdaad, bij de tweede het middel, waardoor de misdaad, vooral bedrog en diefstal, eerst mogelijk wordt. Nauw verwant aan het bijgeloof is het occultisme. De grens is hier moeilijk te trekken. Helderziendheid, waarzeggerij, spookverschijningen, bezetenheid,

astrologie, cheiromantie worden door den een als bijgeloof, door den ander als occultisme gekenmerkt. Ook occultisme kan crimineel, voor criminalisten van bijzondere beteekenis zijn. En men moet hier onderscheiden gevallen, waarin de dader zelf het slachtoffer van zijn occulte overtuiging is, en die waarin hij weet, dat zijn occulte leer geen waarheid bevat, maar die uitspeelt ten opzichte van zijn goedgebloovig slachtoffer. In beide gevallen kan hij zich aan strafbare handelingen schuldig maken, als b.v. belediging, zaakbeschadiging, mishandeling, doodslag. Echter kan slechts hij, die niet zelf ivan zijn occulte leerstellingen overtuigd is, ook wegens bedrog gestraft worden.

Algemeen Handelsblad 14-10 1933

Gegronnd bijgeloof. Vrijdag den dertienden een ongeluksdag.

Het bijgeloof, dat den dag van heden, een Vrijdag en den dertienden nog wel, een ongeluksdag zou zijn, bleek heden juist, zooals de groote verliezen, die op de effecten- en goederenbeurzen gedurende den namiddag zyn geleden, aantoonde. De toonaangevende fondsen sloten bijna algemeen op een peil, dat nagenoeg gelijk was aan den laagsten stand van den dag.